

Uredba o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji

Dopolnilna dejavnost na kmetiji: socialno varstvo

Uspeh na katerem koli področju je v povprečju v kar 80% odvisen od naše miselne naravnosti in le v 20% od naših strokovnih znanj in veščin (Anthony Robbins).

Struktura kmetijskih gospodarstev v Sloveniji, po statističnih podatkih za leto 2016 izkazuje 69.902 kmetijskih gospodarstev, od tega jih je 69.671 organiziranih kot kmetija. Na povprečnem gospodarstvu so obdelovali 6,9 hektarja kmetijskih zemljišč, redili povprečno 6,0 glave velike živine; na njem je delalo povprečno 2,8 delovno aktivne osebe, vsaka je prispevala povprečno 0,4 polnovredne delovne moči. Na 40.149 kmetijah (58 %) je bil pretežni del kmetijske pridelave namenjen za lastno porabo, na 29.523 kmetijah (42 %) pa je bil pretežni del kmetijskih pridelkov namenjen za prodajo. Povprečna starostna struktura nosilcev kmetij se že več let giblje pri 57 letih.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, ki je s svojo strukturo nenehno vpeta v življenje in delo na kmetijah oziroma celotnem podeželju pri svojem delovanju že dalj časa zaznava potrebe po izboljšanju oskrbe starejših in ustvarjanju novih delovnih mest za mlajše generacije. Pri tem vidimo priložnost in možnost, da kmetije razvijejo nove poslovne priložnosti v obliki dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (DDK).

Trend dolgožive družbe narekuje smeri omogočanja čim daljšega bivanja v posameznikovi lastni skupnosti, v domačem okolju. Čeprav se s staranjem prebivalstva tako v Sloveniji kot tudi globalno podaljšuje obdobje zdravega in aktivnega življenja, narašča tudi število starejših ljudi, ki so osamljeni, družbeno izločeni ter potrebujejo socialno oskrbo. Ker današnje spremenjene družine vse težje prevzemajo skrb za ostarele svojce, je oskrbo starejših potrebno organizirati drugače – ena od možnosti je tudi v obliki (celo)dnevnega bivanja starejših oseb na kmetiji. Naraščajočih potreb po oskrbi v Sloveniji namreč ne bo mogoče zadostiti z obstoječo zakonsko in institucionalno medgeneracijsko ureditvijo, ampak bo z ustreznimi spremembami ob ustrezni strokovni podpori potrebno aktivirati tudi druge deležnike posameznega lokalnega okolja. Na ta način bi pristopili k razvijanju ustrezne mreže, ki bi omogočala bivanje posameznikov v določeni skupnosti, ki bi jim dajala občutek domačnosti, čim dlje. Tako bi odrasli in starejši lažje ohranjali svoj stil življenja, sproščenost in odprtost. Ocenjujemo in znanstvene raziskave to potrjujejo, da se starostnikom izboljša kakovost življenja in tudi njihove psihofizične kondicije ob zavedanju, da so v okolju sprejeti. Z možnostjo izvajanja oziroma krepitev določenih socialnih in delovnih veščin, ki jim dajejo občutek odgovornosti (skrb za zalivanje rož, hranjenje hišnih živali,...) pa jim bo omogočeno tudi aktivno preživljanje prostega časa.

Kmetiji bi izvajanje te dejavnosti dejansko omogočilo racionalno izrabo svojih delovnih zmogljivosti in prispevalo k diverzifikaciji dohodka in poslovnih priložnosti.

V lokalni skupnosti pa poleg ustvarjanja novih delovnih mest na podeželju tudi k večji prepoznavnosti kraja, ohranjanja družin na kmetijah, urejeno krajino, večjo prehransko varnost in nižji ogljični odtis.

V želji zagotavljanja obstoja kmetij je potrebno posvečati večjo pozornost pridobivanju dodatnega dohodka z razvojem dopolnilnih dejavnosti.

Dopolnilne dejavnosti na kmetiji so pomemben gradnik Slovenije kot zelene destinacije (poseljeno podeželje in urejeno okolje, odlična kulinarika, ohranjanje običajev, zmanjševanje socialne izključenosti oziroma zagotavljanje socialne varnosti).

Kmetijstvo v zadnjem času pridobiva na pomenu. Kmetje lastniki, zakupniki, uživalci in imetniki pravice uporabe kmetijskih zemljišč in gozdov zagotavljajo obstoj in razvoj podeželja. Slovenija sodi glede na naravne in družbene značilnosti med najbolj raznolike in pestre evropske države. Svojo kmetijsko politiko je zato zastavila tako, da poskuša izboljšati dohodkovni položaj kmetij. Pri tem imajo dopolnilne dejavnosti na kmetiji velik pomen in dejansko dajejo vsakemu ki kmetuje priložnost, da si v okviru kmetije izbere tiste dejavnosti, ki mu omogočijo optimalnejše izkoristiti delovne procese v prid ustvarjanja višje vrednosti primarni proizvodnji oziroma pridelavi.

Po Zakonu o kmetijstvu je kmetija organizacijsko in poslovno zaokrožena gospodarska celota, ki se ukvarja s kmetijsko ali kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo in za poslovanje katere je odgovoren njen nosilec, ki je po statusu fizična oseba. Za kmetijo šteje tudi čebelarka/čebelar. Dopolnilna dejavnost na kmetiji je dejavnost, ki omogoča boljšo rabo proizvodnih zmogljivosti in delovne moči kmetije ter pridobivanje dodatnega dohodka na kmetiji. Za izvajanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji njen nosilec identitete ne spreminja; posle, ki jih izvaja v okviru dopolnilne dejavnosti na kmetiji izvaja kot fizična oseba.

V Uredbi o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji so določeni podrobnejši pogoji za posamezne vrste dopolnilnih dejavnosti, ki so zajete v naslednje skupine:

- predelava primarnih kmetijskih pridelkov,
- predelava gozdnih lesnih sortimentov,
- prodaja kmetijskih pridelkov in izdelkov s kmetij,
- vzreja in predelava vodnih organizmov,
- turizem na kmetiji,
- dejavnost povezana s tradicionalnimi znanji na kmetiji, storitvami oziroma izdelki,
- predelava rastlinskih odpadkov ter proizvodnja in prodaja energije iz obnovljivih virov,
- storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo ter ročna dela,
- svetovanje in usposabljanje v zvezi s kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnostjo,
- socialno varstvo.

Trenutno se dopolnilne dejavnosti opravljajo na 4.563 slovenskih kmetijah, povprečno pa posamezna kmetija opravlja 4 vrste dopolnilnih dejavnosti. Največ jih je povezanih s storitvami s kmetijsko, gozdarsko mehanizacijo in opremo, nadalje s predelavo primarnih kmetijskih pridelkov; pomemben delež v strukturi pa predstavljajo tudi poslovne priložnosti povezane s turizmom v obliki gostinske dejavnosti in nastanitvenih kapacitet ter negostinske turistične dejavnosti.

Zadnje spremembe Uredbe o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji, ki jih je Vlada RS sprejela v mesecu maju in so stopile v veljavo 14. junija 2018 prinašajo na kmetije nekaj novih poslovnih priložnosti.

V skupini predelava primarnih kmetijskih pridelkov sta na novo urejeni dve vrsti in sicer **proizvodnja krmil ter konzerviranje in vlaganje jajc**. Za izvajanje teh dejavnosti mora kmetija poleg splošnih pogojev predpisanih z Uredbo o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji (Uredba) zagotoviti najmanj 50 odstotkov količin lastnih surovin, ostali delež, ki se ugotavlja na letni ravni, lahko dokupi od drugih kmetij znotraj lokalnega trga, to je na območju Republike Slovenije.

V skupini turizem na kmetiji so dopustne nove oblike opravljanja dopolnilne dejavnosti turistična kmetija z nastanitvijo in sicer za **bivalna vozila in druge inovativne oblike nastanitve**. Med slednjimi sta primeroma našeta senik in čebelnjak. Zeleni in inovativni turizem pa je na poseben način dopusten tudi v skupini dopolnilnih dejavnostih povezanih s tradicionalnimi znanji na kmetiji, storitvami in izdelki in sicer kot **nega telesa in sproščanje s panjskim zrakom**. Ta vrsta dopolnilne dejavnosti je dejansko uvrščena po standardni klasifikaciji pod druge dejavnosti in sicer dejavnosti za nego telesa. V okviru te vrste je dopustno izvajati medene masaže in sproščanje s panjskim zrakom ter masaže z eteričnimi olji skladno s predpisom, ki ureja minimalne sanitarno zdravstvene pogoje in predpisom o označevanju čebelnjakov in stojišč. V povezavi s tradicionalnimi znanji so dopustne tudi nove poslovne priložnosti in sicer **izdelave pralnih, čistilnih in polirnih sredstev, nadalje parfumov in toaletnih sredstev ter nabiranje smole**.

V skupni svetovanje in usposabljanje v zvezi s kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnostjo je nova vrsta dopolnilne dejavnosti, ki omogoča **svetovanje uporabnikom čebeljih pridelkov in uporabnikom eteričnih olj**. Za opravljanje te dejavnosti mora nosilec imeti najmanj srednješolsko izobrazbo s področja kmetijstva ali gozdarstva ali pridobljeno nacionalno poklicno kvalifikacijo s tega področja ali mojstrski izpit.

Novo ureditev v skupini dopolnilnih dejavnosti na kmetiji pa je dobila skupina socialno varstvo. V to skupino sta trenutno uvrščeni dve vrsti in sicer **celodnevno bivanje odraslih in starejših oseb**, ki niso odvisne od tuje pomoči in **dnevno bivanje odraslih in starejših oseb**, ki niso odvisne od tuje pomoči.

[Splošni pogoji izvajanja dopolnilne dejavnosti na kmetiji](#)

Upravna enota

Nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji lahko začne opravljati dejavnost s pridobitvijo dovoljenja, ki mu ga z odločbo izda upravna enota. Upravna enota je po uradni dolžnosti tudi zadolžena za izvedbo postopka vpisa dopolnilne dejavnosti na kmetiji (DDK), vpisa sprememb podatkov in vpisa prenehanja opravljanja dejavnosti v Register kmetijskih gospodarstev, ki ga vodi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) in o tem obvestiti Finančno upravo RS ter Agencijo RS za javnopravne evidence.

Nosilec DDK

Nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji je lahko nosilec kmetije ali njen član ob soglasju nosilca kmetije. Za člana kmetije štejejo fizične osebe, ki so starejše od 15 let in imajo stalno prebivališče na istem naslovu kot nosilec kmetije (naslov kmetije in naslov nosilca kmetije sta lahko različna). V primeru, da je član kmetije z nosilcem v zakonski ali zunaj zakonski zvezi ali v krvnem sorodstvu v ravni ali stranski vrsti do vštete 2. kolena (starši, stari starši, otroci in vnuki ter bratje in sestre) ali

v svaštvu v prvem kolenu (zakončevi starši) pa ima lahko stalno prebivališče na drugem naslovu v Republiki Sloveniji.

Kot kmetija se šteje tudi čebelar/ka zato, skladno z Uredbo, lahko tudi izvaja dopolnilno dejavnost.

Poslovanje v okviru posameznih vrst DDK natančneje opredeljuje Uredba in je dopustno dokler letni **dohodek** vseh DDK, ki se izvajajo na posamezni kmetiji ne preseže treh, na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost pa petih, povprečnih letnih plač na zaposlenega v RS v preteklem letu. Pristojnost preverjanja ima upravna enota, ki ji mora nosilec DDK podatke o letnem dohodku preteklega leta sporočiti najkasneje do 30. junija.

Pogoji za opravljanje DDK, ki so vezani na sektor kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo

Uredba o DDK predpisuje minimalne pogoje za izvajanje posamezne vrste DDK, ki pa jih v glavnem lahko razdelimo na naslednja področja:

- živilska dejavnost, ki je vezana pretežno na surovine s kmetije,
- storitvena dejavnost, ki je vezana na lastna delovna sredstva in
- dejavnost povezana s tradicionalnimi znanji na kmetiji.

Skupni pogoj, ki ga morajo izpolnjevati vse kmetije vpisane v Register kmetijskih gospodarstev (RKG), da lahko zaprosijo za dovoljenje za opravljanje DDK je zemljišče. Kmetija mora imeti v uporabi najmanj en hektar primerljivih kmetijskih površin. Izjema so DDK povezane s čebelarstvom, kjer je pogoj deset čebeljih družin.

Za izračun primerljivih kmetijskih površin se upoštevajo prijavljene grafične enote rabe zemljišča (GERK) v registru kmetijskih gospodarstev. GERK uredimo na katerikoli upravni enoti, priporočljivo je na krajevno pristojni po legi zemljišča.

Specifični pogoji za posamezen vrste DDK morajo biti izpolnjeni po:

članih kmetije

Lastninsko pravico na 6 ha gozda, za opravljanje dopolnilne dejavnosti predelava gozdnih sadežev, predelava gozdnih lesnih sortimentov ter proizvodnja in prodaja energije iz lesne biomase,

Lastninsko pravico na 2 ha gozda za opravljanje dopolnilne dejavnosti izdelava enostavnih izdelkov iz lesa ter domača suhorobarska galanterija in nadaljevanje stare suhorobarske dediščine morate imeti,

Pravico uporabe 0,02 ha površin z zelišči za opravljanje dopolnilne dejavnosti predelava zelišč,

Pravico uporabe vodnega zemljišča za opravljanje dopolnilne dejavnosti vzreja in predelava vodnih organizmov;

nosilcu DDK

najmanj srednjo strokovno izobrazbo s področja kmetijstva oziroma gozdarstva ali

pridobljeno nacionalno poklicno kvalifikacijo oziroma mojstrski izpit s tega področja ali izobrazbo, pridobljeno po študijskih programih prve stopnje oziroma raven izobrazbe, pridobljeno po študijskih programih, ki ustrezajo izobrazbi najmanj prve stopnje za izvajanje svetovanja o kmetovanju in usposabljanja na kmetiji ter svetovanja uporabnikom čebeljih pridelkov in uporabnikom eteričnih olj.

Na Kmetijsko gozdarski zbornici smo mnenja, da bi morale biti dopolnilne dejavnosti na kmetiji obravnavane v vseh elementih specifično, saj predstavljajo posebno obliko opravljanja dejavnosti, katerih specifika pa se ne odraža v zadostni meri v zakonodaji, ki jo usmerja in spodbuja.

Socialno varstvo - nova skupina dopolnilne dejavnosti na kmetiji

V skupino dopolnilnih dejavnosti na kmetiji sodi tudi socialno varstvo. V to skupino sta trenutno uvrščeni dve vrsti in sicer **celodnevno bivanje odraslih in starejših oseb**, ki niso odvisne od tuje pomoči in **dnevno bivanje odraslih in starejših oseb**, ki niso odvisne od tuje pomoči.

Nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji, ki se je odločil svojo poslovno pot graditi na izvajanju **dejavnosti socialno varstvo** mora poleg splošnih pogojev, določenih v Uredbi in veljajo za vse skupine DDK, izpolnjevati še določene posebne pogoje. Poskrbeti mora za primerno hrano, ki vsaj v 50 odstotkih vrednosti prihaja iz slovenskih kmetij in od tega pridelanih, prirejenih ali predelanih živil v višini 30 odstotkov na lastni kmetiji - to je na kmetiji na kateri se izvaja dopolnilna dejavnost socialno varstvo. Nadalje mora kmetija bivaječim nuditi primerno bivalno okolje in družabništvo. V primeru izvajanja socialnega varstva celodnevno bivanje je potrebno imeti urejene enoposteljne ali dvoposteljne sobe v katere se sme sprejeti največ 6 oseb. V dnevne oblike bivanja odraslih in starejših pa sme kmetija sprejeti največ 12 oseb. V obeh primerih kmetija bivaječim nudi oziroma omogoča družabništvo in jih lahko vključuje tudi v življenjski ritem kmetije kot celote. Osebe, ki si želijo takega bivalnega okolja na kmetiji, skladno s standardi socialno varstvenih storitev ne smejo biti umeščene v skupino oseb s potrebo po pomoči pri opravljanju osnovnih dnevnih potreb. Torej razumeti je, da izvajanje dejavnosti socialnega varstva na kmetiji v obliki DDK pomeni, da ima posameznik na kmetiji poskrbljeno za bivanje, prehrano, pranje osebne in posteljne perila ter čiščenja in vzdrževanja bivalnega prostora in družabništvo. Vse posameznikove potrebe, ki bi zahtevale več oziroma bi pomenilo posamezniku nuditi nego in pomoč pri njegovih življenjskih opravilih, po trenutno veljavni Uredbi, na kmetiji še niso dopustne. Tako imenovana pomoč pri dnevni opravi posameznika obsega osebno nego, kopanje in pomoč pri umivanju, pomoč pri oblačenju in slačenju, pomoč pri hranjenju in pitju, pomoč pri uporabi ortopedskih pripomočkov, spremstvo, ki obsega pomoč pri gibanju/premikanju v prostoru, pri orientaciji in spremljanju pri osebnih opravkih, nakupih, v prostem času, na prireditve in podobno. Zdravstveno varstvo in zdravstvena nega, ki se izvaja na podlagi predpisov s področja zdravstvenega zavarovanja in zdravstvenega varstva ostaja, za osebe vključene v dopolnilno dejavnost socialne storitve, v pristojnosti javne mreže zdravstvenega varstva (zdravstveni domovi ali koncesionarji).

Z vidika varnosti in zdravja pri delu je priporočljivo, da si kmetija, ki bo izvajala predmetno dejavnost, izdelala Izjavo z oceno tveganja v vsakem primeru oziroma tudi takrat, ko zakonsko ni izrecno predpisano.

O posamezni osebi, ki je vključena v eno od storitev socialne varnosti, je potrebno voditi evidenco, ki zajema evidenco o prisotnosti in odsotnosti ter razlogih za odsotnost. Predpisana evidenca vsebuje osebne podatke zato je pri njenem ravnanju potrebno upoštevati predpise o varstvu osebnih

podatkov (GDPR - Uredba (EU) 2016/679 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov).

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je 21.12.2018 objavilo 2. Javni razpis za Podukrep 16.9 – Podpora za diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom, socialnim vključevanjem, kmetijstvom, ki ga podpira skupnost ter izobraževanjem o okolju in hrani (razpis). V okviru tega razpisa sta že drugič razpisani vsebini za dejavnosti s področja izobraževanja in dejavnosti s področja zdravstvenega varstva; prvič pa za dejavnosti s področja socialnega oziroma invalidskega varstva, ki se bodo izvajali v obliki pilotnih projektov za največ 36 mesecev na slovenskih kmetijah. Na podlagi izvedenih pilotnih projektov se bo za nadaljnje izvajanje tovrstnih dejavnosti izdelala podrobnejša analiza oziroma evalvacija projektov z namenom normativne ureditve predmetnega področja. Uredba o dopolnilni dejavnosti na kmetiji (Uredba) namreč veže pridobitev dovoljenja za opravljanje DDK socialno varstvo na pozitivno odločbo o pravici do sredstev iz podukrepa podpora za diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti v dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom, socialnim vključevanjem, kmetijstvom, ki ga podpira skupnost ter izobraževanjem o okolju in hrani na podlagi predpisa, ki ureja izvajanje ukrepa Sodelovanje iz Programa razvoja podeželja v Republiki Sloveniji v obdobju 2014 -2020.

Razpis je strukturiran v 3 sklope:

- 350.000 evrov za dejavnosti s področja izobraževanja
- 350.000 evrov za dejavnosti s področja zdravstvenega varstva
- 798.126,39 evrov za dejavnosti s področja socialnega oziroma invalidskega vključevanja

Partnerstvo morata sestavljati najmanj ena kmetija in ena pravna oseba, ki opravlja dejavnost s področja izobraževanja, zdravstvenega, socialnega ali invalidskega varstva ali humanitarne dejavnosti varstva. Evalvacijo projekta sme izvesti le zunanji izvajalec, ki izkazuje najmanj tri reference izvajanja evalvacij s posameznega področja razpisnega sklopa. Upravičene aktivnosti, ki se sofinancirajo iz razpisa so vodenje in koordinacija izvedbe projekta, usposabljanja članov partnerstva, aktivnosti, ki so neposredno povezane z izvedbo projekta, analiza izvedljivosti prenosa projektnih rešitev v prakso in razširjanje rezultatov projekta. Obračunan strošek dela je za kmeta lahko največ 9,45 evrov na uro, za ostale pa 12 evrov na uro. Zahtevke za izplačilo sredstev z dokazili o izvedenih aktivnostih se lahko vlagajo po 12 mesečnem obdobju izvajanja aktivnosti, torej maksimalno tri krat. Izplačana javna sredstva so prihodek posameznega člana partnerstva in se mu všttevajo v davčno osnovo.

Posel smo ljudje. Verjeti vase, verjeti v svoj posel, verjeti v naše kmetije in njihov razvoj je naloga nas vseh. Biti uspešen gospodar na svoji kmetiji je zanesljivo dolgoročno prava izbira. Stopimo skupaj in ustvarimo možnosti za čim več poslovnih priložnosti.

Odbor za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano lahko s svojo razpravo širi zavedanje in pomen, ki ga imajo dopolnilne dejavnosti na kmetijah in pri uvajanju novih oblik, kot je socialno varstvo.

PRIPRAVILA:

ANDREJA KRT STOPAR,

VODJA SLUŽBE ZA DOPOLNILNE DEJAVNOSTI IN DRUŽBENE STORITVE NA PODEŽELJU